

STAVEUDVIKLINGENS FASER

Staveudviklingens faser	FRA LYD TIL ORD	LYDRET STAVNING	UDNYTTELSE AF LYDFØLGE-REGLER	UDNYTTELSE AF DET MORFEMATISKE PRINCIP	BEHERSKELSE AF RETSTAVNING
Delfærdigheder og strategier	BH.KL. - 1. KL.	1.-2. KL.	2.-4. KL.	3.-6. KL.	7.-9. KL.
Delfærdigheder	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kan finde ord, der rimer, og ord med samme begyndelseslyd. ✓ Kan danne sammensatte ord. ✓ Kan gengive antal stavelser i ord. ✓ Kan gengive antal lyde i ord. ✓ Bogstavkendskab: Kan bogstavernes navn, form og lyd. ✓ Opmærksomhed på enkeltlyde: Kan omsætte sproglyde til bogstaver (det fonematisk princip). ✓ Kan opdele enkle lydrette skrevne ord i enkeltlyde og lydstave enkle lydrette ord (analyse og syntese). 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kan skrive en vokal i hver stavelse. ✓ Kan gengive relevante konsonanter. ✓ Kan gengive relevante vokaler. ✓ Kan benævne alle bogstaver ved lyd og navn i et ord. ✓ Kan gengive relevante bogstaver i korrekt rækkefølge. ✓ Kan skelne mellem lydrette konsonanter i forlyd. ✓ Kan skelne mellem lydrette konsonanter i udlyd. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kan skelne mellem lydrette og ikke-lydrette bogstaver og ord. ✓ Kan anvende konsonantforbindelser med 2 og 3 i forlyd og udlyd med opmærksomhed på, at p/k/t ikke er lydret med lyder som b/d/g. ✓ Kan skelne mellem kort og lang vokal. ✓ Kan udtale og stave ord med betingede lydfølger (fx fin - fisk). ✓ Kan udtale og stave ord med vokallændring ved kort vokal og dobbeltkonsonant (fx hul - huller). ✓ Kan finde, udtale og stave ord med fælles rimanalogi (fx har, bar, nar). ✓ Kan skrive ord med stumme bogstaver. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kan bruge store og små bogstaver korrekt. ✓ Kan analysere ords morfologiske struktur i a) stamme og endelse og b) rod-morfem, forstavelse og afledningsendelse. ✓ Kan finde, udtale og stave ordklassernes endelser, herunder skelne mellem endelserne -ene og -ende og have særligt fokus på nutids-r. ✓ Kan finde, udtale og stave hyppigt forekommende forstavelser (mis-, u-, be-, und-, an-) og afledningsendelser (-ning, -ing, -lig, -else). ✓ Kan anvende stedord korrekt. ✓ Kan stave til ofte brugte låneord som fx weekend. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kan skelne mellem "hans" og "sin". ✓ Kan skelne mellem "ligge"/"lægge" og "sidde"/"sætte". ✓ Kan skelne mellem ad og af. ✓ Kan skelne mellem nogle og nogen. ✓ Kan skelne mellem og og at. ✓ Kan stave almindelige fremmedord korrekt. ✓ Kan anvende almindelige forkortelser. ✓ Kan anvende regler for sammenskrivning af sammensatte ord.
Stavestrategier	Stavestrategien er mere eller mindre ufuldstændig lydanalyse/-syntese præget af: udeladelse, ombytning, tilføjelse, spejlvending og gentagelse af bogstaver i skrivning, fx <i>dreng - drn, skulle - sgl</i> .	Stavestrategien er fonematisk med beherskelse af lyd-analyse/-syntese og lydbevarende stavning. Ikkelydrette ord skrives ofte, som de udtales, med fejl i vokalglidning og stumme bogstaver, fx <i>huller - håler, hvide - vide</i> .	Stavestrategien er en kombination af lydfølgeregler og den fonematiske stavestrategi præget af overgeneraliseringer, fx <i>stol - sdol, gribbe - gribbe, var - hvar</i> .	Stavestrategien er morfematisk og anvendes i kombination med lydfølgeregler og den fonematiske stavestrategi. Der optræder forvekslinger af morfemer pga. manglende kendskab til ordets betydning, fx <i>overbeviste - overbevistede</i> .	Stavestrategien består i fleksibelt at kunne anvende de tidligere indlærte strategier samt generel viden om sprogrigtighed. Stavefejl opdages og korrigeres undervejs i skriveprocessen.